

İNSAN HAKLARINI VE TEMEL ÖZGÜRLÜKLERİ KORUMA SÖZLEŞMESİ PROTOKOL No. 7

(Strasbourg, imza: 22/11/1984; yürürlük: 01/11/1988) ¹

Bu Protokole imza koyan Avrupa Konseyi üyesi Devletler,

4 Kasım 1950 tarihinde Roma’da imzalanan (bundan böyle “Sözleşme” olarak anılacak olan) İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi² yoluyla belli hakların ve özgürlüklerin işlerliğini hep birlikte sağlamak üzere yeni adımları atmayı kararlaştırarak,

¹ Avrupa Konseyi tarafından hazırlanarak 22/11/1984 tarihinde Strasbourg’da kabul edilip imzaya açılan “**İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi Protokol No.7**” (No.117, “*Protocol No.7 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*”), 7 Devletin onaylaması koşulunun gerçekleşmesinin ardından 01/11/1988 tarihinde yürürlüğe girmiştir. **Protokol No.7**’nin orijinal metinde yer almayan madde “kenar başlıkları” ile (md.6)’ya eklenen 6. bent ve (md.6/4) ve (md.7)’de gerçekleştirilen değişiklikler, 01/11/1998 tarihinde yürürlüğe giren **Protokol No.11** hükümleri uyarınca metne işlenmiştir.

“**AIHS/Protokol No.7**”nin daha önce tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisi ve İngilizce metni için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **İnsan Hakları Belgeleri/Human Rights Instruments/Cilt-Vol. 1/Avrupa Konseyi-Birinci Bölüm-Council of Europe-First Part**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003, sf.173-178 (Türkçe) ve sf.417-422 (İngilizce).

Türkiye, Protokol No.7’ye 14/03/1985 tarihinde imza koymasına karşın, Eylül 2009 itibarıyla bu belgeyi onaylamamıştır. Görüldüğü gibi, Türkiye’nin bu belgeye taraf olma “niyetini” gösteren imza koyma işleminin üzerinden yaklaşık 25 yıl gibi çok uzun bir süre geçmesine karşın “onaylama” işlemi henüz gerçekleştirilmemiştir.

Protokol No.7 hakkında bilgi için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş**, Legal Yay., İstanbul, Ekim 2007 (Genişletilmiş 6. Baskı), sf.1038-1040.

² “**Protokol No.7**” Başlangıç bölümü birinci paragrafında göndermesi yapılan belge, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanarak 04/11/1950 tarihinde Roma’da kabul edilip imzaya açılan “**İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma**

Aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmışlardır:

Madde 1 - Yabancıların sınır dışı edilmesine ilişkin usuli güvenceler

1. Bir Devletin ülkesinde hukuka uygun olarak bulunan bir yabancı, hukuka uygun olarak ulaşılmış bir karar uyarınca yapılması hariç, bulunduğu ülkeden sınır dışı edilmeyecektir ve bu yabancı:

- (a) sınır dışı edilmesine karşı gerekçeleri sunmak,
- (b) durumunun yeniden incelenmesini sağlamak, ve
- (c) bu amaçlarla, yetkili makam ya da bu yetkili makam tarafından atanmış bir kişi ya da kişiler önünde temsil edilmek, olanaklarına sahip kılınacaktır.

2. Böyle bir sınır dışı edilme, kamu düzeni yararı bakımından yahut ulusal güvenlik nedenleri temelinde gerekli olduğu zaman, bir yabancı, bu Madde paragraf 1/a, b ve c çerçevesindeki haklarını kullanmadan önce de sınır dışı edilebilir.

Madde 2 – Ceza davalarında temyiz hakkı

1. Bir suçtan ötürü bir yargı yeri tarafından mahkum edilen herkes, mahkum edilmesine ya da cezalandırılmasına ilişkin kararın, bir yüksek yargı yeri tarafından yeniden incelenmesi hakkına sahip olacaktır. Bu hakkın kullanımı, bunun kullanılabilmesi koşulları da dahil olacak şekilde, yasa ile düzenlenecektir.

2. Bu hak, yasayla öngörülmüş hafif nitelikli suçlar bakımından, ya da ilgili kişinin, en yüksek yargı yeri tarafından ilk derece mahkemesi olarak yargılanmış olduğu yahut beraat kararına karşı yapılan bir üst başvurunun ardından mahkum edilmiş bulunduğu davalar bakımından istisnalara tabi tutulabilir.

Sözleşmesi” (No.005, “*Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*”) olup, 03/09/1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu derlemede, 11/06/1994 tarihinde kabul edilen ve 01/11/1998 tarihinde yürürlüğe giren Protokol No.11 ile değişik yürürlükteki AİHS’nin tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine yer verilmiştir.

Madde 3 – Haksız mahkumiyetten ötürü tazminat

Cezayı gerektiren bir suçtan ötürü nihai bir kararla mahkum edilen bir kimsenin bu mahkumiyet kararı, yeni ortaya çıkan ya da sonradan tespit edilen olguların o mahkumiyet kararında adli bir hata yapıldığı sonucunu göstermekte olmasına dayanılarak bilahare bozulmuş yahut bu kimse affedilmiş ise, bu mahkumiyetin bir sonucu olarak cezaya çarptırılmış olmaktan zarar gören bu kişiye, bilinmeyen olgunun zamanında ortaya çıkarılamamasında tamamen ya da kısmen kendisinin sorumlu olduğu kanıtlanmadığı sürece, ilgili o Devletin yasaları ve uygulamaları uyarınca tazminat ödenecektir.

Madde 4 – (Aynı suçtan ötürü) ikinci kez yargılanmama ya da cezalandırılmama hakkı

1. Hiç kimse, bir Devletin hukukuna ve ceza usul mevzuatına uygun olarak kesin bir hükümle beraat etmiş ya da mahkum edilmiş bulunduğu bir suçtan ötürü, aynı Devletin yargı yetki alanındaki suç kovuşturması manzumesi içinde yeniden yargılanmayacak yahut cezalandırılmayacaktır.
2. Yukarıdaki paragraf hükümleri, eğer yeni ortaya çıkan ya da sonradan tespit edilen kanıtlar var ise, ya da daha önce görülen davada davanın sonucunu etkileyen esaslı bir hata yapılmış ise, ilgili Devletin hukukuna ve ceza usul mevzuatına uygun olarak bu davanın yeniden açılmasına engel teşkil etmeyecektir.
3. Sözleşme Madde 15'e dayanılarak bu Protokolün hükümlerinden hiçbir sapma yapılmayacaktır.

Madde 5 – Eşler arasında eşitlik

Eşler kendi aralarında ve çocuklarıyla olan ilişkilerinde, evlenmede, evlilik süresinde ve evliliğin sona ermesi halleri bakımından söz konusu özel hukuk nitelikli haklardan yararlanmakta ve sorumlulukları üstlenmekte eşit olacaklardır. Bu Madde, Devletlerin, çocukların menfaatleri bakımından gerekli türdeki önlemleri almalarına engel teşkil etmeyecektir.

Madde 6 – Yer bakımından uygulama

1. Herhangi bir Devlet, imzalama zamanında ya da onay, kabul yahut uygun bulma belgesinin depo edilmesi zamanında, bu Protokolün uygu-

lanacağı ülke ya da ülkeleri belirtebilir ve bu Protokolün hükümlerinin söz konusu ülke ya da ülkelerde uygulanmasını ne ölçüde/(kapsamda) üstlendiğini belirtebilir.

2. Herhangi bir Devlet, daha sonraki herhangi bir tarihte Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yöneltilen bir beyanla, bu Protokolün uygulanmasını beyanda belirtilen herhangi bir başka ülkeyi kapsar şekilde genişletebilir. Bu ülke bakımından Protokol, böyle bir beyanın Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten sonraki iki aylık bir evrenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

3. Yukarıdaki iki paragraf çerçevesinde yapılan herhangi bir beyan, bu beyanda belirtilen herhangi bir ülke bakımından, Genel Sekretere gönderilecek bir bildirim ile geri alınabilir ya da değiştirilebilir. Bu geri alma ya da değiştirme, bu bildirimin Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten sonraki iki aylık bir evrenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü etkisini doğuracaktır.

4. Bu Madde uyarınca yapılan bir beyan, Sözleşme Madde 56, paragraf 1'e uygun şekilde yapılmış sayılacaktır.³

5. Herhangi bir Devlet tarafından yapılan onaylama, kabul ya da uygun bulma marifetiyle bu Protokolün uygulandığı o Devletin ülkesi, ve bu Madde çerçevesinde o Devlet tarafından yapılan bir beyan marifetiyle bu Protokolün uygulandığı her bir ülke/yer, Madde 1'de bir Devletin ülkesi şeklinde yapılan yollamanın amacı açısından ayrı ülkeler olarak işleme tabi tutulacaktır.

6. Bu Maddenin 1. ya da 2. paragrafları uyarınca bir beyanda bulunmuş olan herhangi bir Devlet, bundan sonraki herhangi bir zamanda, söz konusu beyanın ilgili olduğu bir ya da daha çok sayıdaki ülke bakımından/(namına olarak), Mahkemenin, bu Protokol Madde 1 ila 5 hükümlerine ilişkin olarak Sözleşme Madde 34'te öngörüldüğü biçimde bireylerden, hükümetler-dışı örgütlerden ya da birey gruplarından gelen başvuruları alma yetkisini kabul ettiğini beyan edebilir.⁴

³ **Protokol No.7** (md.6/4) hükmü **Protokol No.11** ile yapılan değiştirilmeden önce şöyleydi: “**Madde 6 – (...)** 4. Bu Madde uyarınca yapılan bir beyan, Sözleşme Madde 63, paragraf 1'e uygun şekilde yapılmış sayılacaktır.”

⁴ **Protokol No.7** (md.6)'nın orijinal metninde yer almayan altıncı paragraf hükmü, **Protokol No.11** (md.2/7,b) hükmü uyarınca, yeni altıncı bent olarak Maddeye eklenmiştir.

Madde 7 – Sözleşme ile ilişki

Taraf Devletler arasında, bu Protokolün 1’den 6’ya kadar olan Maddelerinin hükümleri, Sözleşmenin ek Maddeleri olarak kabul edilecek ve Sözleşmenin bütün hükümleri buna göre uygulanacaktır.⁵

Madde 8 – İmza ve onay

Bu Protokol, Sözleşmeyi imzalamış bulunan Avrupa Konseyi üyesi Devletler tarafından imzalanmaya açık olacaktır. Bu Protokol, onaylama, kabul ya da uygun bulmaya tabidir. Avrupa Konseyi üyesi bir Devlet, Sözleşmeyi daha önceden onaylamış ya da bununla aynı zamanda onaylıyor olmadıkça, bu Protokolü onaylayamaz, kabul edemez ya da uygun bulamaz. Onaylama, kabul ya da uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine depo edilecektir.

Madde 9 – Yürürlüğe girme

1. Bu Protokol, Avrupa Konseyi üyesi yedi Devletin Madde 8 hükümleri uyarınca bu Protokol ile bağlı olma rızalarını açıkladıkları tarihten sonraki iki aylık bir evrenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

2. Bu Protokol ile bağlı olma rızasını bilahare açıklayan herhangi bir üye Devlet bakımından bu Protokol, onaylama, kabul ya da uygun bulma belgesini depo etme tarihinden sonraki iki aylık bir evrenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

⁵ **Protokol No.7** (md.7)’nin orijinal metninde 1 ve 2 numaralı olarak iki bent bulunmaktaydı. **Protokol No.11** (md.2/7,c) hükmüyle, **Protokol No.7** (md.7)’deki ikinci bent ilga edilmiş ve Madde tek paragraflı hale gelmiştir. Değişiklik öncesinde, **Protokol No.7** (md.7/2) hükmü şöyleydi:

“**Madde 7 – (...)** 2. Ancak, Sözleşme Madde 25 çerçevesinde yapılan bir beyanla tanınan bireysel başvuru hakkı, ya da Sözleşme Madde 46 çerçevesinde yapılan bir beyanla Mahkemenin zorunlu yargı yetkisinin kabul edilmesi, ilgili Devlet, Protokolün 1’den 5’e kadar olan Maddeleri bakımından bireysel başvuru hakkını tanıyan bir beyanda bulunmadığı, yahut Mahkemenin yargı yetkisini kabul etmediği sürece, bu Protokole ilişkin olarak etkili olmayacaktır.”

Madde 10 – Depo makamının görevleri

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üyesi Devletlere aşağıdaki işlemlerin bildirimini yapacaktır:

- (a) herhangi bir imzalama;
- (b) herhangi bir onaylama, kabul ya da uygun bulma belgesinin depo edilmesi;
- (c) Madde 6 ve 9 uyarınca, bu Protokolün yürürlüğe girme tarihi;
- (d) bu Protokole ilişkin başka herhangi bir işlem, bildirim ya da beyan.

Bu Protokol, imza koymaya usulünce yetkilendirilmiş aşağıda imzası bulunanlar tarafından imzalanmıştır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde muhafaza edilecek olup, İngilizce ve Fransızca metinlerinin her ikisi de eşit derecede geçerli bir tek kopya halinde Kasım 1984'ün 22. gününde Strasbourg'da düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, bunun onaylı kopyalarını Avrupa Konseyi Üyesi Devletlerin her birine iletacaktır.